

Kivonat

A nyelvi többközpontúság az 1990-es évek eleje óta széles körben kutatott terület a szociolingvisztikában, amely fontos hatással van a nyelvtanításra. Jelen disszertáció az angol és a német nyelv többközpontúságának szerepét vizsgálja a magyar oktatási rendszerben, egy komplex kutatási projekt keretében. Közelebbről a jogi-intézményi háttér (azaz a tantervek és vizsgakövetelmények), valamint a tankönyvek kerülnek elemzésre a többközpontúság jelenléte szempontjából, amit a tanárok és a tanulók meggyőződéseinek empirikus vizsgálata követ, 484 tanuló és nyelvtanár kérdőíves felmérése, ill. 37 interjú alapján.

A vizsgálat kiindulópontjául a következő kutatási kérdés szolgál: Milyen szerepet játszik az angol és a német nyelv sokszínűsége a magyarországi nyelvtanításában? A kérdés megválaszolása érdekében a következő három hipotézist vizsgálom:

- (1) A többközpontúság marginális szerepet játszik a magyar oktatási rendszerben folyó nyelvtanítás jogi-intézményi kereteiben.
- (2) A tanárok a gyakorlatban kevés figyelmet szentelnek a nyelvtanítás ezen aspektusának. Következésképpen, mivel a tanulók nyitottabbak az eltérő normákra, mint tanáraik, diszkrépancia áll fenn a tanulók és a tanárok meggyőzései között.
- (3) A domináns nyelvváltozatok általános túlsúlya figyelhető meg a nemdomináns nyelvváltozatokkal szemben.

A fenti hipotézisek közül az első és a harmadik teljes mértékben beigazolódnak, ami azt jelzi, hogy kétségtelen a domináns nyelvváltozatok túlsúlya a nemdominánsakkal szemben, továbbá egyértelműen szükség van a többközpontú jelenlét beemelésére a jogi-intézményi keretbe. A második hipotézis igazolása azonban csak részleges, mivel a kérdőíves felmérés azt bizonyítja, hogy a tanulók valóban nyitottabbak a többközpontúságra, mint a tanárok, ugyanakkor az interjú vizsgálat eredményei számos ellenpélda révén cáfolják a hipotézis első részét, mely szerint a tanárok általában nem tulajdonítanak elég figyelmet a többközpontúságnak.

Jelen disszertáció megállapításai releváns üzenetet közvetítenek a magyarországi oktatási rendszer egésze számára, annak minden szintjével és alkotóelemével, beleértve az alap-, közép- és felsőfokú oktatást, a tanárképzést, a tanterv- és tankönyvfejlesztést, valamint a tanárok és tanulók mindennapi osztálytermi gyakorlatát egyaránt.